

VACUNES EN EL VIATGER

Grup vacunes i profilaxi en malalties infeccioses

vacunesiprofilaxi@camfic.org

Actualització juny 2014

ÍNDEX 1

1. [Centres de salut internacional](#) (diapositiva 5)
2. [Consells als viatgers](#) (diapositives 6,7,8)
3. [A quin país he de viatjar](#) (9)
4. [Vacunació sistemàtica](#) (10)
  - ↳ [Tètanus](#) (11,12,13)
  - ↳ [Triple Vírica](#) (14, 15, 16,17)
5. Vacunació obligatòria:
  - [Febre groga](#) (18, 19, 20, 21, 22, 23)
  - [Meningitis meningocòccica](#) (24 i 25)
6. Vacunació Recomanada

ÍNDEX 2

6. Vacunació recomanada:

- [Hepatitis B](#) (26, 27)
- [Encefalitis Centreeuropea](#) (28, 29)
- [Encefalitis Japonesa](#) (30, 31)
- [Ràbia](#) (32, 33, 34)
- [Malalties transmissibles per aliments i/o aigües infectades](#) (35, 36)
  - [Hepatitis A](#) (37, 38)
  - [Poliomielitis](#) (39, 40)
  - [Diarrea del viatger](#) (41, 42, 43, 44, 45)
  - [Còlera](#) (46, 47, 48, 49)
  - [Febre tifoide](#) (50, 51, 52, 53)

ÍNDEX 3

7. [Quimioprofilaxi Malària](#) (54, 55, 56)
8. [Farmaciola](#) (57)
9. [Adreces d'interès](#) (58, 59, 60)

Bon Viatge!

Grup vacunes i profilaxi en malalties infeccioses

vacunesiprofilaxi@camfic.org

CENTRES DE SALUT INTERNACIONAL

ADREÇES I TELÈFONS

- En aquests enllaços podeu trobar un llistat dels centres que hi ha a Catalunya, les seves adreces i telèfons

<http://www10.gencat.cat/sac/AppJava/adreces.jsp?tema=Salut&subTema=Centres+vacunals&codi=231>

http://www.camfic.cat/CAMFiC/Seccions/GrupsTreball/Docs/Cocoopsi/Centres_vacunaci_internacional_Catalunya.pdf

- i en aquest, el llistat dels centres que hi ha a Espanya, les seves adreces i telèfons

<http://www.msc.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/salud/centrosvacu.htm>

CONSELLS AL VIATGER

- La majoria de viatges que està realitzant la nostra població es fan a zones on el risc de patir malalties exòtiques és baix, però on cal prendre mesures bàsiques per evitar riscos innecessaris
- Cada viatger haurà de ser avaluat individualment
- El consell serà segons cada persona, cada viatge i cada estació de l'any
- No s'ha oblidar la convalidació de la cobertura sanitària o una assegurança mèdica

CONSELLS AL VIATGER

- http://www.camfic.cat/CAMFiC/Seccions/Publicacions/Docs/Fulls_Pacients/6_CAT.pdf
- <http://www.camfic.cat/CAMFiC/Seccions/GrupsTreball/Arxius/Cocopsi.aspx>. Consells als viatgers publicats pel grup COCOOPSI (Grup de Cooperació i Salut Internacional de la CAMFiC)
- http://www20.gencat.cat/docs/canalsalut/Home%20Canal%20Salut/Professionals/Temes_de_salut/Vacunacions/documents/3ai.pdf
- [http://www.amf-semfyc.com/web/downloader_articuloPDF.php?idart=840&id=Consejo_al_viajero\(1\).pdf](http://www.amf-semfyc.com/web/downloader_articuloPDF.php?idart=840&id=Consejo_al_viajero(1).pdf)
- <http://www.msps.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/salud/consejos.htm>

CONSELLS AL VIATGER

- Disposem a la web d'informació general sobre vacunes del viatger internacional

http://www.who.int/ith/chapters/ith2012en_chap6.pdf

<http://wwwnc.cdc.gov/travel/>

- En català:

http://www10.gencat.net/sac/AppJava/servei_fitxa.jsp?codi=1705

- En castellà:

http://www.vacunas.org/?option=com_content&task=view&id=2474&Itemid=338

- En francès:

<http://www.safetravel.ch/safetravel2/servlet/ch.ofac.wv.wv201j.pages.Wv201AccueilCtrl?action=init>

A QUIN PAIS HE DE VIATJAR?

- Consultar la següent pàgina web del ministeri de sanitat espanyol que ens proporciona informació sobre el país i les vacunes recomanades

<http://www.msssi.gob.es/profesionales/saludPaises.do>

- Pàgina web en anglès que indica les vacunes recomanades en funció del país

<http://www.fitfortravel.scot.nhs.uk/destinations.aspx>

VACUNACIÓ SISTEMÀTICA

- Diftèria/tètanus/tos ferina
- Triple vírica
- M. Meningocòccica C
- Poliomielitis
- Hepatitis B/Hepatitis A
- Varicel·la
- grip
- Altres segons risc

Revisió i actualització de l'estat vacunal

VACUNACIÓ SISTEMÀTICA

- **TÈTANUS**

- La immunitat de la vacuna antitetànica és molt duradora
- Títols d'anticossos protectors durant >10 anys en > 90% de la població
  - *Acta Pathol Microbiol Scand.* **1966**; 67:380-92
  - *Lancet.* **1984**;2:1240-1242
  - *Vaccine.* **1999**;18(1-2):100-8
  - *Infect Dis Clin North Am.* **2001**;15(1):143-53
  - *BMC Public Health.* **2007**;7:109
  - *Vaccine.* **2009**;Aug27;27(39):5295-8
  - *Vacunación en Adultos. Recomendaciones. Vacuna de difteria y tétanos. Actualización Febrero 2009.MSSSI.*

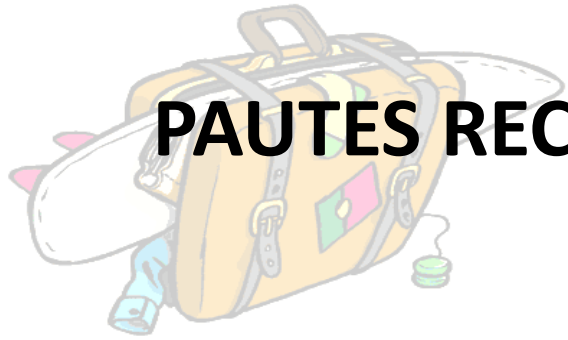
PAUTES RECOMENADES SI NO ACOMPLEIX LES RECOMANACIONS VIGENTS

- **TÈTANUS**

- Les vacunacions interrompudes s'han de reprendre però **MAI** reiniciar
- Les dosis vàlides s'han de comptabilitzar per calcular la resta de dosis necessàries per a completar la vacunació

Vacuna posada, vacuna comptada!

(Sempre i quan s'hagin respectat la formulació adequada i els intervals mínims entre dosis)

PAUTES RECOMENADES SI NO ACOMPLEIX LES RECOMANACIONS VIGENTS

TÈTANUS

- Farem una sèrie completa de vacunació amb 5 dosis
- La primovacunació serà: **0,1,7m**
- i dues dosis de record
  - 4ª als **10** anys després de la 3ª dosi
  - 5ª als **10** anys després de la 4ª dosi
- Que faran

Innecessària la revacunació cada 10 anys

[https://www.amf-semfyc.com/upload_articles_pdf/Vacunacion del adolescente y del adulto.pdf](https://www.amf-semfyc.com/upload_articles_pdf/Vacunacion_del_adolescente_y_del_adulto.pdf)

VACUNACIÓ SISTEMÀTICA

- **TRIPLE VÍRICA (TV)**
- **Vacuna contra el xarampió, la rubèola i la parotiditis**
- Indicacions:
  - Nascuts a Espanya després de 1966 i que no tinguin antecedents de vacunació o malaltia
- Pautes de vacunació:
  - Dues dosis. Almenys 1 dosi abans d'iniciar el viatge
- Via d'administració: via subcutània
- Una dosi de TV és efectiva fins a tres dies (72 h) post- exposició
- Informació de l'agència de Salut Pública:
http://www.aspb.es/quefem/docs/xarampio_cat_def.pdf

VACUNACIÓ SISTEMÀTICA

http://ecdc.europa.eu/en/activities/surveillance/euvac/data/Pages/measles_maps.aspx

- **TRIPLE VÍRICA (TV)**

- **Vacuna contra el xarampió, la rubèola i la parotiditis**

- **Xarampió. Situació actual a Europa:**

Les dades de vigilància epidemiològica indiquen que segueix essent un greu problema de salut pública i que la transmissió endèmica a Europa encara continua

- <http://ecdc.europa.eu/en/publications/Publications/measles-rubella-monitoring-may-2013.pdf>
- [http://www20.gencat.cat/docs/canalsalut/Home%20Canal%20Salut/Professionals/Temes de salut/Vigilancia epidemiologica/documentos/Arxius/infoboxarampio2010_2011.pdf](http://www20.gencat.cat/docs/canalsalut/Home%20Canal%20Salut/Professionals/Temes%20de%20salut/Vigilancia%20epidemiologica/documentos/Arxius/infoboxarampio2010_2011.pdf)

VACUNACIÓ SISTEMÀTICA

http://www.who.int/immunization_monitoring/diseases/big_measlesreportedcases6months_PDF.pdf

- **TRIPLE VÍRICA (TV)**
- **Vacuna contra el xarampió, la rubèola i la parotiditis**

➤ Xarampió. Situació actual al món:

- http://www.who.int/immunization_monitoring/diseases/measles_monthlydata/en/
- <http://wwwnc.cdc.gov/travel/notices/watch/measles>
- <http://www.who.int/wer/2013/wer8809.pdf>

VACUNACIÓ SISTEMÀTICA

- **TRIPLE VÍRICA (TV)**
- **Vacuna contra el xarampió, la rubèola i la parotiditis**
- Documents de posició de la OMS
  - Xarampió
    - <http://www.who.int/wer/2009/wer8435.pdf>
    - http://www.who.int/immunization/documents/summary_key_points_measles_presentation.pdf
    - http://www.who.int/immunization/measles_pp_summary.pdf
  - Rubèola
    - <http://www.who.int/wer/2011/wer8629.pdf>
    - http://www.who.int/immunization/position_papers/PP_rubella_July_2011_presentation.pdf
  - Parotiditis
    - <http://www.who.int/wer/2007/wer8207.pdf>

VACUNACIÓ OBLIGATORIA

- **FEBRE GROGA**

- Malaltia viral hemorràgica transmesa per un mosquit infectat. És endèmica en 44 països de l'àrea tropical d'Àfrica i Amèrica
- Vacunació obligatòria a països endèmics, administrada i registrada en centres de vacunació internacional
- És una vacuna atenuada
- Una sola dosi, im a deltoïdes
- Eficàcia del 95% als 10 dies de la seva administració i del 99% als 30 dies de la seva administració
- Si la vacunació contra la febre groga està contraindicada per raons mèdiques, és necessari un certificat de exempció, expedit pel centre de Vacunació Internacional

VACUNACIÓ OBLIGATORIA

- **FEBRE GROGA:**

- El risc de morir de la malaltia és molt més gran que el risc dels efectes adversos de la vacuna
- **Contraindicacions** *Recordar, és una vacuna atenuada!*
  - Embarassades, excepte durant un brot en el que el risc de la malaltia es major que el de la vacuna
  - Immunodepressió severa per SIDA o per altre causa
  - Alteracions del tim
  - Menors de 9 meses
  - Al·lèrgia severa a les proteïnes de l'ou
- Precaucions en > 60 anys

VACUNACIÓ OBLIGATORIA

- **FEBRE GROGA:**

Es vacuna per dos propòsits diferents:

1. Protegir al viatger de la malaltia

http://www.who.int/ith/chapters/ith2012en_countrylist.pdf

http://www.who.int/ith/chapters/ith2012en_annexes.pdf

[http://www.msps.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/docs/LISTADO DE PAISES.pdf](http://www.msps.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/docs/LISTADO_DE_PAISES.pdf)

El fet de que un país no exigeixi la vacunació contra la febre groga no implica que no existeixi risc de transmissió de la malaltia

VACUNACIÓ OBLIGATORIA

- **FEBRE GROGA:**

Es vacuna per dos propòsits diferents:

2. Impedir la propagació internacional de la malaltia protegint als països del risc d'importació o propagació del virus ja que hi ha el mosquit que podria actuar de vector o animals (primats) que podrien ser reservoris
- S'exigeix el certificat a tots els viatgers procedents de països amb risc de transmissió de la malaltia. Fins hi tot als viatgers en trànsit, encara que recentment es considera que el risc és inexistent si la estada és inferior a 12h en un aeroport
  - Cada país estableix els seus criteris d'acord amb el reglament Sanitari Internacional i poden canviar en el temps.
  - És important contactar amb les ambaixades

VACUNACIÓ OBLIGATORIA

- **FEBRE GROGA**

- Característiques clíniques de la Febre Groga:

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs100/en/index.html>

- Característiques de la vacuna (Stamaril®) :

<http://www.vacunas.org/es/infoprofesionales/vademecum-de-vacunas>

- Informació per al viatger:

http://www.msssi.gob.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/docs/FIEBRE_AMARILLA.pdf

http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130107105354/https://www.wp.dh.gov.uk/immunisation/files/2012/07/Green-Book-Chapter-35-v3_0.pdf

<http://wwwnc.cdc.gov/travel/yellowbook/2012/chapter-3-infectious-diseases-related-to-travel/yellow-fever>

VACUNACIÓ OBLIGATORIA

- **FEBRE GROGA**

- **NO** necessita revacunació als deu anys

- http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2013/yellow_fever_20130517/en/index.html

- Característiques de la vacuna (Stamaril®) :

- <http://www.vacunas.org/es/info-profesionales/vademecum-de-vacunas>

- Informació per al viatger:

- http://www.msssi.gob.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/docs/FIEBRE_AMARILLA.pdf

VACUNACIÓ OBLIGATORIA

- **MALALTIA MENINGOCÒCCICA**

- Malaltia bacteriana causada per diferents serogrups de *Neisseria Meningitidis*
- Existeixen diferents vacunes. L'elecció dependrà del serogrup prevalent a la zona de destí
- El risc per a viatgers és baix excepte en zones d'alta endemicitat com l'anomenat "cinturó de la meningitis"
- L'administració de la vacuna tetravalent ACYW-135 cal realitzar-la en centres de vacunació internacional com a mínim 2 setmanes abans d'iniciar el viatge.
- Aquest certificat s'exigeix als pelegrins a la Meca pel Umrah i la Hajj

VACUNACIÓ OBLIGATORIA

- **ANTIMENINGOCÒCCICA:**

- Característiques clíniques de la Meningitis Meningocòccica i les seves vacunes:

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs141/es/index.html>

- Informació per al viatger:

http://www.msssi.gob.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/docs/ENFERMEDAD_MENINGOCOCICA.pdf

- Característiques de les vacunes:

<http://www.vacunas.org/es/info-profesionales/vademecum-de-vacunas>

VACUNACIÓ RECOMANADA

• HEPATITIS B

- Malaltia viral transmesa de persona a persona per contacte amb fluids corporals infectats. També existeix transmissió perinatal.
- La vacunació és indicada a viatgers a zones d'alta endemicitat
- La pauta més utilitzada es 0, 1, 6 mesos
- Hi ha diferents pautes ràpides: 0, 1, 2 mesos o 0, 7, 21 dies
Precisen una dosi de reforç posterior, entre els sis mesos i l'any
- Als no vacunats exposats així com a nounats de mares portadores cal administrar immunoglobulina alhora que s'inicia la vacunació

VACUNACIÓ RECOMANADA

- **HEPATITIS B:**

- Les diferents vacunes monovalents comercialitzades son intercanviables. Característiques de les vacunes:

- <http://www.vacunas.org/es/info-profesionales/vademecum-de-vacunas>

- Nota descriptiva de la Hepatitis B publicada per la OMS:

- <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs204/es/index.html>

- Informació per al viatger:

- http://www.msssi.gob.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/docs/HEPATITIS_B.pdf

VACUNACIÓ RECOMANADA

- **ENCEFALITIS CENTROEUROPEA**
- També coneguda com a encefalitis **per picada de paparra (tick-borne encephalitis)** o primavera-estival, és una malaltia vírica que afecta el SNC
- Endèmica en focus silvestres de tota la zona del cinturó forestal eurasiàtic no tropical, des de Alsàcia al nord-est de França, fins a les illes japoneses de Hokkaido
- La vacunació requereix una sèrie de tres dosis i l'indicació personalitzada als viatgers que preveuen un contacte estret amb la naturalesa, durant els mesos d'abril a octubre
- Es realitza als centres de vacunació internacional, si és possible 2 mesos abans

VACUNACIÓ RECOMANADA

- **ENCEFALITIS CENTROEUROPEA**

- Document de posició de la OMS en anglès i francès on es pot trobar informació actualitzada sobre la encefalitis centreeuropea:

<http://www.who.int/wer/2011/wer8624.pdf>

- Característiques de la malaltia descrites en anglès:

<http://wwwnc.cdc.gov/travel/yellowbook/2012/chapter-3-infectious-diseases-related-to-travel/tickborne-encephalitis>

- Informació per al viatger en castellà:

<http://www.msssi.gob.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/docs/ENCEFALITIS CENTRO EUROPEA .pdf>

VACUNACIÓ RECOMANADA

- **ENCEFALITIS JAPONESA**

- Transmesa per mosquits infectats amb un *flavivirus* relacionat amb el del dengue, la febre groga y el del la febre del Nil occidental
- La vacunació es realitza als centres de Salut Internacional
- L'indicació ha de ser personalitzada i està recomanada per viatges en contacte estret amb la natura a zones endèmiques d'Àsia i pacífic occidental i durant l'època amb mosquits. Aquestes àrees varien d'any en any

<http://wwwnc.cdc.gov/travel/yellowbook/2012/chapter-3-infectious-diseases-related-to-travel/japanese-encephalitis#1938>

VACUNACIÓ RECOMANADA

- **ENCEFALITIS JAPONESA**

- Pàgina web de la OMS en anglès i francès:

- http://www.who.int/wer/2006/wer8134_35.pdf

- Característiques de la malaltia descrites en anglès pel CDC:

- <http://www.cdc.gov/japaneseencephalitis/ga/index.html>

- Característiques de la vacuna:

- http://www.ema.europa.eu/docs/en_GB/document_library/EPAR_-_Product_Information/human/000963/WC500037287.pdf

- Informació per al viatger en castellà:

- http://www.msps.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/docs/ENCEFALITIS_JAPONESA.pdf

VACUNACIÓ RECOMANADA

- **RÀBIA**

- Malaltia vírica transmesa als humans per ferida o mossegada d'un mamífer infectat, generalment gossos. Una vegada desenvolupats els símptomes produeix una encefalitis fatal
- L'immunització es l'única mesura possible i es fa en els centres de Salut Internacional
- Cal diferenciar 2 actuacions:
  - **Pre- exposició:**
    - En viatgers d'estada perllongada a zones endèmiques o a on aconseguir la vacuna i la gammaglobulina sigui difícil
    - Cal administrar 3 dosis (0, 7 i 21- 28 dies)

VACUNACIÓ RECOMANADA

- **RÀBIA**

- **Post- exposició després de l'agressió d'un animal.**

- Sempre rentar la ferida de forma enèrgica amb aigua i sabó durant 15 minuts, desinfectar amb solució iodada o viricida similar i **NO** suturar
- Les dosis de vacuna i immunoglobulina (humana o equina) a administrar dependran del tipus de ferida (categories II i III de la OMS) <http://www.who.int/wer/2010/wer8532.pdf> i del estat immunitari previ de la persona mossegada
- Si el pacient està ben immunitzat s'han d'administrar dues dosis (0 i 3 dies) i no cal immunoglobulina
- Si no està vacunat es pot seguir l'esquema de 4 o el de 5 dosis amb una dosi de IgG al voltant de la ferida lo més aviat possible

VACUNACIÓ RECOMANADA

- **RÀBIA:**

- en castellà:

- <http://www.vacunas.org/es/info-publico/que-puedo-prevenir/116807>

- <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs099/es/index.html>

- Característiques de les immunoglobulines antiràbiques:

- http://www.ema.europa.eu/docs/en_GB/document_library/Scientific_guideline/2009/09/WC500003434.pdf

- http://www.who.int/rabies/rabies_post_immunization/en/index.html

- Com vacunar, actualitzacions:

- http://www.who.int/immunization/Rabies_slides_Aug_2010.pdf

- <http://www.itg.be/itg/Uploads/MedServ/erabi.pdf>

Malalties infeccioses de transmissió per aliments o aigües contaminades

- El viatger ha d'assumir que les vacunes no el protegiran totalment i que els canvis dietètics i climàtics, amb el coneixement limitat dels problemes o tradicions locals, el fan vulnerable a aquestes malalties
- Recomanacions

Malalties infeccioses de transmissió per aliments o aigües contaminades

Informació a viatgers:

- Unitat de Medicina Tropical i Salut Internacional Drassanes

<http://barcelonaprosics.files.wordpress.com/2012/03/higiene-catalc3a0.pdf>

- OMS

http://www.who.int/foodsafety/fs_management/No_05_5keys_Oct06_s_p.pdf

http://www.who.int/foodsafety/fs_management/No_04_PulseNet_Nov_09_en.pdf

Informe sobre la situació sanitària al món: Progress on Sanitation and drinking water. Update 2013

http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/81245/1/9789241505390_eng.pdf

- Uk. NHS

http://www.nathnac.org/travel/misc/travellers_food.htm

[ÍNDEX](#)

VACUNACIÓ RECOMANADA

- **HEPATITIS A**
- Transmissió fecal- oral. Endèmica a països en desenvolupament
- Cal adoptar totes les mesures necessàries, evitant el consum d'aigües i aliments no cuinats potencialment contaminats
- La primovacunació consisteix en una sola dosi, idealment un mes abans d'iniciar el viatge i una dosi de record als sis mesos
- No s'ha d'administrar a infants menors d'un any d'edat

Actualment en el nostre àmbit considerem susceptibles (no vacunades o que no hagin passat la malaltia) a totes les persones nascudes després del 1950

VACUNACIÓ RECOMANADA

- **HEPATITIS A**

- Les diferents vacunes monovalents comercialitzades son intercanviables. Característiques de les vacunes:

<http://www.vacunas.org/es/info-profesionales/vademecum-de-vacunas>

- Nota descriptiva de la Hepatitis A publicada per la OMS:

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs328/es/index.html>

- Informació per al viatger:

http://www.msssi.gob.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/docs/HEPATITIS_A.pdf

<http://wwwnc.cdc.gov/travel/yellowbook/2012/chapter-3-infectious-diseases-related-to-travel/hepatitis-a>

VACUNACIÓ RECOMANADA

• POLIOMIELITIS

- Malaltia produïda per Picornavirus.
- Es transmet per via fecal- oral i en zones amb bones condicions sanitàries per la *via oral- oral: de persona a persona!*
- Es altament contagiosa des de 10 dies abans d'aparèixer els símptomes i fins a 10 dies després. Però la transmissió és possible mentre el virus estigui a la saliva o a la femta
- Continua endèmica a l'Afganistan, Pakistan i Nigèria

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs114/es/index.html>

http://www.who.int/immunization_monitoring/diseases/poliomyelitis/en/index.html

<http://www.who.int/wer/2010/wer8523.pdf>

<http://www.polioeradication.org/>

VACUNACIÓ RECOMANADA

- **POLIOMIELITIS**

- Hi ha dos tipus de vacuna. La oral de virus atenuats, OPV i la parenteral inactivada, IPV que administrem en el nostre àmbit
- La OPV indueix també immunitat a nivell de la mucosa intestinal, reduint el risc de transmissió
- Els viatgers a zones amb alerta de circulació de poliovirus salvatge que hagin rebut prèviament tres o més dosis de OPV o IPV, han de rebre una nova dosi. De IPV si el viatge és curt o OPV si l'estança es preveu llarga

http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/44839/1/9789241580465_spa.pdf

<http://wwwnc.cdc.gov/travel/yellowbook/2012/chapter-3-infectious-diseases-related-to-travel/poliomyelitis>

DIARREA DEL VIATGER

- La diarrea del viatger es una síndrome clínica associada a aliments o aigües contaminades que es desenvolupa durant o immediatament després d'un viatge
- És més freqüent en viatges des de una zona amb bones condicions higièniques a altres amb pitjors i, depenent de la durada de l'estada, pot afectar al 80% dels viatgers a àrees d'alt risc
- Hi estan implicats bacteris, virus i parasites, sent els bacteris els responsables de la major part dels casos: *Campylobacter jejuni*, soques d'*Echerichia Coli* enteropatògenes, sobretot l'ETEC, soques de Salmonel·la incloent *S.typhi* i *paratyphi* i menys freqüentment *Vibrio cholerae* o *Shigella sp.*

DIARREA DEL VIATGER

- **Informació i consell**

- per prevenir-la o minimitzar-la en català:

- http://www.camfic.cat/CAMFiC/Seccions/Publicacions/Docs/Fulls_Pacients/66_CAT.pdf
- http://www.gencat.cat/ics/professionals/recull/bibliografic/2009_3/1451.htm
- http://www.monmany.net/jmonmany/ca/medicina-viatger/diarrea_viatger.html

DIARRREA DEL VIATGER

- **Informació i consell**

➤ per prevenir-la o minimitzar-la en anglès:

- <http://www.who.int/ith/ITH2009Chapter3.pdf>
- <http://europepmc.org/articles/PMC3061023?pdf=render>
- <http://www.fitfortravel.nhs.uk/advice/disease-prevention/travellers-diarrhoea.aspx>
- <http://www.nathnac.org/travel/factsheets/travellersdiarrhoea.htm>

DIARREA DEL VIATGER

- **QUIMIOPROFILAXI 1**

- Es pot recomanar amb bismut, loperamida, antibiòtics i/ o vacunes depenent del viatger, el tipus de viatge i del destí
- **Antibiòtics d'elecció**
- Quinolones (Cipro o levofloxacino) i Rifampicina per àrees amb predomini de *E. coli* - Amèrica Llatina, Carib sobretot Haití i república Dominicana i Àfrica
- Azitromizina per viatgers a sud o sud-est d'Àsia
- Revisió sistemàtica del 2012

<http://www.systematicreviewsjournal.com/content/1/1/39>

DIARRREA DEL VIATGER

- **VACUNACIÓ RECOMANADA**

- Actualment tenim vacunes segures i bastant efectives enfront el Rotavirus , la febre tifoide i el còlera

http://www.who.int/vaccine_research/diseases/diarrhoeal/en/#

- La OMS recomana la vacuna inactivada oral WC/rBS enfront el còlera que ha demostrat prevenir a curt terme el 23% de totes les diarrees i el 52% de les causades per l' ETEC, per viatges a zones d'alt risc.

http://www.who.int/vaccine_research/diseases/diarrhoeal/en/index4.html#Vaccine

CÒLERA

- **CÒLERA**

- Malaltia bacteriana intestinal aguda causada per *Vibrio cholerae*
- La transmissió és fecal oral
- El risc per a viatgers internacionals en general és baix si s'adopten mesures higièniques senzilles
- La relativa efectivitat de la vacuna fa que només estigui indicada en pacients que es desplacen a zones de grans catàstrofes, campaments de refugiats i ajuda humanitària

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs107/es/>

http://www.who.int/immunization/documents/Cholera_PP_2010_slides_ES.pdf

World Health
Organization

Organisation mondiale de la Santé

Weekly epidemiological record Relevé épidémiologique hebdomadaire

29 JULY 2011, 86th YEAR / 29 JUILLET 2011, 86e ANNÉE

No. 31, 2011, 86, 325–340

<http://www.who.int/wer>

Contents

- 325 Cholera, 2010
- 339 Monthly report on dracunculiasis cases, January–May 2011

Sommaire

- 325 Choléra, 2010
- 339 Rapport mensuel des cas de dracunculose, janvier-mai 2011

Cholera, 2010

Since 2000, the incidence of cholera has increased steadily, culminating in 317 534 reported cases worldwide, including 7543 deaths, in 2010, with a case-fatality rate (CFR) of 2.38% (*Table 1*). Overall, in 2010 the cumulative number of cases represented an increase of 43% compared to the number in 2009, and an increase of 130% compared to that in 2000 (*Figure 1*). This increase is the result of a large outbreak that started in Haiti in October 2010. For the first time since 1995, the worldwide proportion of cases reported to WHO from the African continent shifted from >90% to <50% in a given year (*Figure 2*). As in previous years, trends and annual figures provided in this report exclude the

Choléra, 2010

Depuis 2000, l'incidence du choléra a augmenté régulièrement, culminant en 2010 avec 317 534 cas signalés dans le monde (dont 7543 mortels), soit un taux de létalité (TL) de 2,38% (*Tableau 1*). Globalement en 2010, le nombre cumulé des cas a augmenté de 43% par rapport à celui de 2009 et de 130% par rapport à celui de 2000 (*Figure 1*). Cette hausse résulte de la grande flambée épidémique qui a démarré à Haïti en octobre 2010. Pour la première fois depuis 1995, la part du continent africain dans le nombre mondial des cas notifiés à l'OMS est passée de >90% à <50% sur une année calendaire (*Figure 2*). Comme lors des années précédentes, les tendances et les chiffres annuels présentés dans ce rapport ne prennent pas en compte quelque 500 000 à 700 000 cas annuels

canficacion de la OMS.

11. Después de varias campañas de vacunación masiva con el producto original de dos dosis, en 2005 la OMS emitió recomendaciones para el uso de las vacunas orales contra el cólera en emergencias complejas, las cuales ponen el acento en un enfoque multidisciplinario y la necesidad de considerar la prevención y el control del cólera en el marco más amplio de las prioridades de salud pública en periodos de crisis.² Se ha elaborado un instrumento de tres pasos para la toma de decisiones que los países pueden usar para evaluar: *i*) el riesgo de que se produzca un brote epidémico; *ii*) la capacidad para atajar un posible brote; y *iii*) la factibilidad de emprender una campaña de vacunación masiva utilizando vacunas orales contra el cólera en un contexto determinado.

12. Las recomendaciones para el uso de la vacuna oral contra el cólera se debatieron en una reunión del Grupo de Expertos en Asesoramiento Estratégico sobre Inmunización celebrada en octubre de 2009 y proporcionaron la información fundamental en que se apoya el documento de posición de la OMS en torno a este tema publicado hace poco. Las recomendaciones son las siguientes:³ *i*) el control del cólera debe ser una prioridad en las zonas donde la enfermedad es endémica; *ii*) teniendo en cuenta que se dispone de dos vacunas orales contra el cólera - una ya precalificada y otra en trámite de precalificación -, su aplicación debe hacerse en combinación con otras estrategias de prevención y control en las zonas donde la enfermedad sea endémica y su uso deberá considerarse en las zonas donde haya riesgo de brotes epidémicos. La vacunación no debe trastornar el despliegue de otras intervenciones sanitarias de gran prioridad para prevenir o controlar los brotes epidémicos de cólera.⁴ La vacunación, que reporta un beneficio a corto plazo, puede propiciar una respuesta inmediata mientras se realizan intervenciones a largo plazo consistentes en mejorar el abastecimiento de agua y el saneamiento, que entrañan grandes inversiones.

13. Aunque se han desplegado esfuerzos considerables para controlar el cólera, las tendencias mun-

CÒLERA

Notes descriptives del Còlera publicades per la OMS:

<http://www.who.int/cholera/publications/en/index.html>

http://www.who.int/immunization/cholera_PP_slides_20_Mar_2010.pdf

http://www.who.int/foodsafety/fs_management/No_04_PulseNet_No_v09_en.pdf

<http://www.who.int/cholera/technical/FaqTravelersNov2010.pdf>

➤ Informació per al viatger:

<http://www.msps.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/docs/COLERA.pdf>

VACUNACIÓ RECOMANADA

FEBRE TIFOIDE

- Malaltia produïda per la enterobactèria *Salmonella typhi*. Només afecta als humans. Transmissió fecal- oral
- L'augment de soques resistents a antibiòtics de primera línia implica un augment de complicacions i morts
- La malaltia curada proporciona immunitat de per vida, excepte en persones que han estat tractades amb antibiòtics
- Entre un 1% i un 4% dels malalts es convertiran en portadors asimptomàtics durant un període que pot durar anys, excretant el bacil per la femta i contaminant les aigües

<http://www.vacunas.org/es/info-publico/que-puedo-prevenir/116802>

VACUNACIÓ RECOMANADA

- **FEBRE TIFOIDE**

- Disposem de dues vacunes amb una protecció del 50-80%. Els viatgers han de practicar les normes bàsiques per evitar qualsevol infecció entèrica

1. Polisacàrida Vi, inactivada, parenteral. Una sola dosi, als majors de 2 anys. La protecció s'inicia als set dies i es recomana revacunar cada 3 anys per mantenir la protecció

- S'administra als centres de Salut Internacional

- Es pot administrar amb les altres vacunes indicades

- <http://www.aemps.gob.es/cima/especialidad.do?metodo=verFichaWordPdf&codigo=61509&formato=pdf&formulario=FICHAS>

VACUNACIÓ RECOMANADA

- **FEBRE TIFOIDE**

2. Vivotif™ . Ty21a, vacuna atenuada, oral. 3 càpsules, una cada 48h, als majors de 6 anys. La protecció s'inicia als 10 dies i es recomana revacunar cada any a les persones que viatgen de zones no endèmiques a endèmiques
- Incompatible amb antibiòtics actius enfront *S. Typhi*.
Compte amb la doxiciclina com a profilaxis per la malària!
  - **No** hi ha interacció amb els altres fàrmacs emprats en la quimioprofilaxi de la malària
  - Es possible administrar concomitantment amb altres vacunes
- <http://www.aemps.gob.es/cima/especialidad.do?metodo=verFichaWordPdf&codigo=56563&formato=pdf&formulario=FICHAS>

VACUNACIÓ RECOMANADA

- **FEBRE TIFOIDE:**

- Informació en castellà:

- http://www.msps.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/docs/FIEBRE_TIFOIDEA_ORAL.pdf

- Pàgina web que conté informació actualitzada sobre la Febre Tifoide publicada per la OMS:

- http://www.who.int/topics/typhoid_fever/es/index.html

- <http://www.who.int/wer/2008/wer8306.pdf>

- http://www.who.int/water_sanitation_health/diseases/typhoid/en/

Quimioprofilaxi Malària

- La prescripció ha de ser individualitzada en raó del viatger i del itinerari del viatge. Consultar les actualitzacions a:
  - <http://www.fitfortravel.scot.nhs.uk/home.aspx>
  - <http://wwwnc.cdc.gov/travel/destinations/list>
- S'ha de prioritzar l'adherència a tota la durada del tractament – abans d'entrar a la zona de risc, durant i al sortir,
- i la prevenció de les picades del mosquit. Cal ruixar la roba amb permetrina abans del viatge. Aquest repel·lent continua actiu durant mesos i aguanta diversos rentats
- Revisió en castellà:
  - <http://www.elsevier.es/sites/default/files/elsevier/pdf/65/65v210n02a13147084pdf001.pdf>
- Update en anglès:
  - <http://www.uptodate.com/contents/prevention-of-malaria-infection-in-travelers>

Quimioprofilaxi Malària

- Cloroquina *Resochine*®
- Doxiciclina *Vibracina*®, *Proderm*®,...
- Atovacuona+Proguanil *Malarone*®
- Medicació estrangera
  - » Mefloquina *Lariam*®
  - » Cloroquina+Proguanil *Savarine*®
- Cap pauta ni garantitza la total protecció ni significa resistència al fàrmac. Si fracassa havent estat ben feta, augmenta el temps d'incubació i pot endarrerir l'aparició de la malaltia (*fins a un any!*)
- http://www.amf-semfyc.com/web/article_ver.php?id=840
- http://www.safetravel.ch/safetravel2/servlet/ch.ofac.wv.wv204j.pages.Wv204ConseilsSanteCtrl?action=showTheme&ref_theme=5

Quimioprofilaxi Malària

- Informació de la OMS

<http://www.who.int/topics/malaria/en/>

- del departament de Salut

http://www20.gencat.cat/portal/site/canalsalut/menuitem.af261f715269a25d48af8968b0c0e1a0/?vgnextoid=688512e8d497e310VgnVM2000009b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=688512e8d497e310VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default&newLang=es_ES

- del Ministeri de Sanitat:

<http://www.msps.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/docs/CAPITULO-7.pdf>

25 April every year: Raising awareness of malaria as a curable and preventable disease.

- <http://globaldimension.org.uk/calendar/event/4503>
- [http://www.theglobalfund.org/en/infographics/2013-05-02 The Global Fight Against Malaria/](http://www.theglobalfund.org/en/infographics/2013-05-02-The-Global-Fight-Against-Malaria/)
- <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs094/es/>

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs094/es/>

<http://www.who.int/malaria/travellers/es/>

Recomendaciones de la OMS

La prevención de las picaduras de mosquito entre el atardecer y el alba constituye la primera línea de defensa contra el paludismo. Entre las medidas destinadas a prevenir las picaduras figuran los mosquiteros tratados con insecticidas de larga duración para dormir y el uso de ropa de protección y repelentes contra los insectos. Dependiendo del riesgo de contraer la enfermedad que exista en la zona visitada, los viajeros internacionales deberán tomar además medicación preventiva (quimioprofilaxis) antes, durante y después del viaje.

- Rogelio López Velez ppt 2010 (?)
http://www.upiip.com/files/20110418150753_9698_2adef3a9-d3dc-4502-a4a9-5e933e36ad66.pdf
- En el cas del Paludisme la utilització de mosquiteres per dormir, ja que és un mosquit nocturn, el contrari que el Dengue que és un mosquit diürn.

Mosquiteras impregnadas insecticida

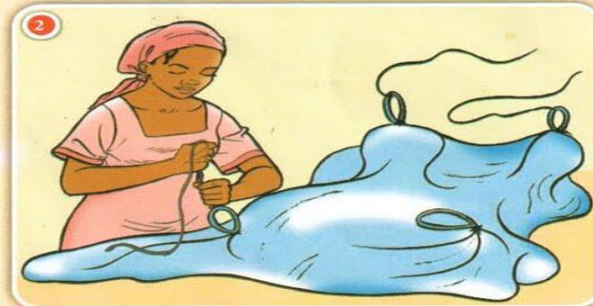

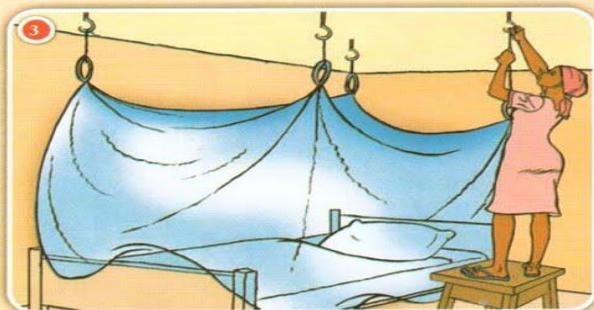
COMO USAR O MOSQUITEIRO TRATADO COM INSECTICIDA DE LONGA DURAÇÃO

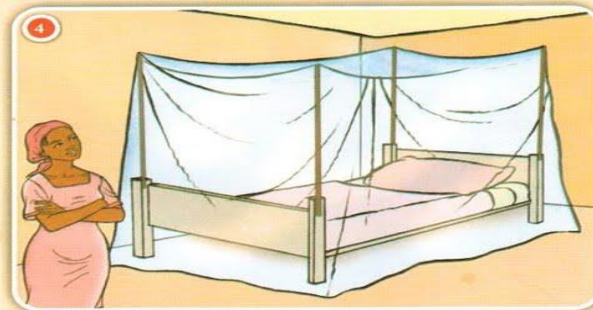
1 Antes de utilizar, abre a embalagem, e deixa o mosquito apanhar ar durante 24 horas.

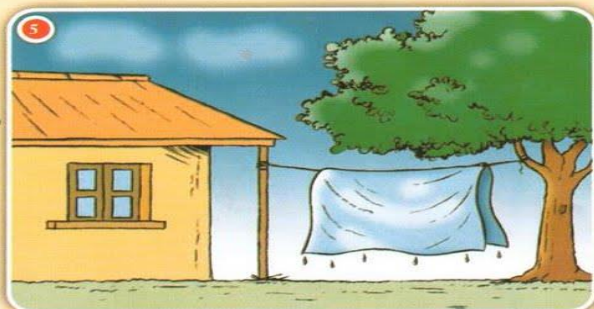
2 Atar cordas nos quatro laços, em cada canto do mosquitoiro.

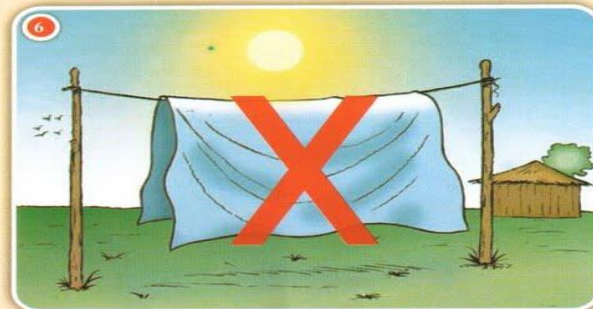
3 Colocar ganchos no tecto ou actuar as cordas do laço do mosquitoiro, em suportes de pau fixo e seguro nos cantos da cama.

4 Deixar a uma altura suficientemente baixa para tocar o chão, ou para permitir dobrar embaixo do colchão.

5 Depois de lavar o mosquitoiro, pendurar sempre numa sombra para secar.

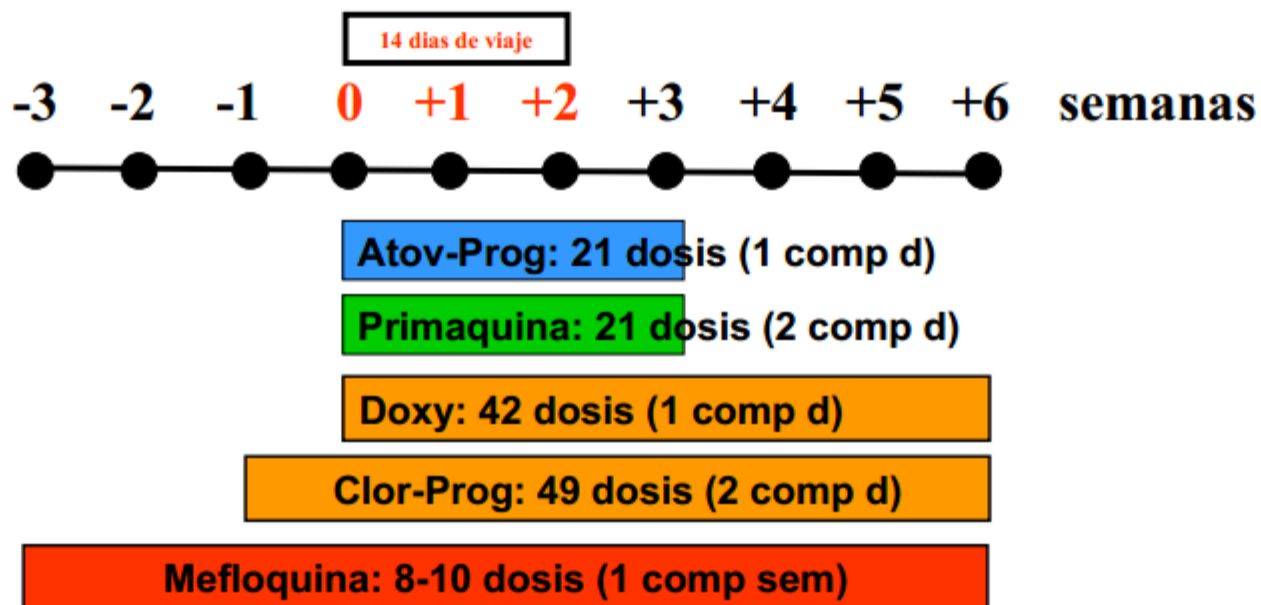
6 Não expor o mosquitoiro ao sol.

- “profilaxi” malaría post viatge
- http://www.paho.org/bol/index.php?option=com_content&view=article&id=598&Itemid=1

Quimioprofilaxis antimalàrica: fàrmacos

• Cloroquina	Resochin ^R	2 comp/sem	1sem antes –durante –4sem desp
• Cloroquina/Proguanil	Savarine ^R	1 comp/d	1sem antes –durante –4sem desp
• Mefloquina	Lariam ^R	1 comp/sem	3sem antes –durante –4sem desp
• Doxiciclina	Doxiclat ^R	1 comp/d	1d antes –durante –4sem desp
• Atovucona/Proguanil	Malarone ^R	1 comp/d	1d antes –durante –1sem desp

Farmacíola bàsica

- Material de cures
- Analgèsic, Antitèrmic
- Antihistamínic
- Antidiarreic
- Crema de protecció solar
- Repel·lents de mosquits
- Tractament picades d'insectes
- Sals rehidratació oral
- Material per a la higiene personal
- Termòmetre
- Medicació crònica, si és el cas

FARMACIOLA

Altres (a valorar):

- Antibiótic
- Cremes per les cremades
- Antiàcids
- Corticoides
- Antifúngics tòpics
- Col·liris
- Medicació per al mareig
- Sedants
- Adrenalina
- Potabilitzadors d'aigua
- Preservatius
- ...

ADRECES D'INTERÈS

- Departament de Salut. Generalitat de Catalunya:
<http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/dir2012/index.html>
- http://www20.gencat.cat/portal/site/canalsalut/menuitem.af261f715269a25d48af8968b0c0e1a0/?vgnextoid=f694c118ab2da210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=f694c118ab2da210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default#div_04
- Ministerio de Sanidad y Política Social:
<http://www.msc.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/salud/home.htm>
<http://www.msps.es/profesionales/saludPublica/sanidadExterior/docs/CAPITULO-6.pdf>
- Ministerio de Asuntos Exteriores: <http://www.mae.es>

ADRECES D'INTERÈS

- Sociedad Española de Medicina Tropical:

<http://www.vacunasyviajes.es/vacunasyviajes/Portada.html>

- Asociación Española de Vacunología (vacunaciones en el viajero, amb una aplicació per App):

<http://www.vacunas.org/>

- Grupos de expertos del papps. Prevención de las enfermedades infecciosas. 2.012

http://www.papps.org/upload/file/Grupo_Expertos_PAPPS_4_2.pdf

ADRECES D'INTERÈS

- World Health Organization:

International travel and health Regulations <http://www.who.int/ith/en/>

Mapes interactius actualitzats <http://apps.who.int/ithmap/>

- UK. Departament of Health: <http://www.nathnac.org/>

<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130107105354/http://nhs.uk/conditions/travel-immunisation/pages/introduction.aspx>

<http://www.hpa.org.uk/web/HPAweb&HPAwebStandard/Page/1191942149486>

- USA. Centers for Disease Control and Preventions:

<http://wwwn.cdc.gov/travel/>

- International Society of Travel Medicine:

<http://www.istm.org>

- Program for Monitoring Emerging Diseases (ProMED-mail):

<http://www.promedmail.org>

CAMFiC

societat catalana de medicina
familiar i comunitària

Bon viatge!

Grup vacunes i profilaxi en malalties infeccioses

vacunesiprofilaxi@camfic.org

